EURÓPSKA
KOMISIA

V Bruseli 29. 5. 2013
COM(2013) 365 final

Odporúčanie

ODPORÚČANIA RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Litvy na rok 2013

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Litvy na roky 2012 – 2016

{SWD(2013) 365 final}

Odporúčanie

ODPORÚČANIA RADY,

ktoré sa týka národného programu reforiem Litvy na rok 2013

a ktorým sa predkladá stanovisko Rady ku konvergenčnému programu Litvy na roky 2012 – 2016

RADA EURÓPSKEJ ÚNIE,

so zreteľom na Zmluvu o fungovaní Európskej únie, a najmä na jej článok 121 ods. 2 a článok 148 ods. 4,

so zreteľom na nariadenie Rady (ES) č. 1466/97 zo 7. júla 1997 o posilnení dohľadu nad stavmi rozpočtov a o dohľade nad hospodárskymi politikami a ich koordinácii[1], a najmä na jeho článok 9 ods. 2,

so zreteľom na odporúčania Európskej komisie[2],

so zreteľom na uznesenia Európskeho parlamentu[3],

so zreteľom na závery Európskej rady,

so zreteľom na stanovisko Výboru pre zamestnanosť,

po porade s Hospodárskym a finančným výborom,

keďže:

(1) Európska rada 26. marca 2010 schválila návrh Komisie o iniciovaní novej stratégie pre rast a zamestnanosť nazvanej Európa 2020 založenej na posilnenej koordinácii hospodárskych politík, ktorá sa zameria na kľúčové oblasti, v súvislosti s ktorými je potrebné vykonať opatrenia na oživenie potenciálu Európy v oblasti udržateľného rastu a konkurencieschopnosti.

(2) Rada 13. júla 2010 prijala na základe návrhov Komisie odporúčanie o hlavných usmerneniach pre hospodárske politiky členských štátov a Únie (2010 až 2014) a 21. októbra 2010 Rada prijala rozhodnutie týkajúce sa usmernení pre politiky zamestnanosti členských štátov[4], ktoré spolu tvoria „integrované usmernenia“. Členské štáty boli vyzvané, aby tieto integrované usmernenia zohľadnili vo svojej vnútroštátnej hospodárskej politike a politike zamestnanosti.

(3) Hlavy štátov alebo predsedovia vlád sa 29. júna 2012 dohodli na Pakte pre rast a zamestnanosť, ktorý poskytol ucelený rámec opatrení na vnútroštátnej úrovni, na úrovni EÚ aj na úrovni eurozóny, a to s využitím všetkých dostupných stimulov,

[1] Ú. v. ES L 209, 2.8.1997, s. 1.
[2] COM(2013) 365 final.
[3] P7_TA(2013)0052 a P7_TA(2013)0053.
[4] 2013/208/EÚ z 22. apríla 2013.

nástrojov a politík. Rozhodli o opatrení, ktoré treba prijať na úrovni členských štátov, a predovšetkým vyjadrili plné odhodlanie dosiahnuť ciele stratégie Európa 2020 a vykonať odporúčania pre jednotlivé krajiny.

(4) Rada 6. júla 2012 prijala odporúčanie k národnému programu reforiem Litvy na rok 2012 a predložila stanovisko k aktualizovanému konvergenčnému programu Litvy na roky 2011 – 2015.

(5) Komisia 28. novembra 2012 prijala ročný prieskum rastu[5], čo znamenalo začiatok európskeho semestra koordinácie hospodárskej politiky na rok 2013. Komisia zároveň 28. novembra 2012 na základe nariadenia (EÚ) č. 1176/2011 prijala správu o mechanizme varovania[6], v ktorej neurčila Litvu za jeden z členských štátov, v súvislosti s ktorým sa vykoná hĺbkové preskúmanie.

(6) Európska rada schválila 14. marca 2013 priority na zabezpečenie finančnej stability, fiškálnej konsolidácie, ako aj opatrenia na posilnenie rastu. Zdôraznila potrebu presadzovania diferencovanej fiškálnej konsolidácie, ktorá bude podporovať rast, obnovenia bežných úverových podmienok pre hospodárstvo, podporovania rastu a konkurencieschopnosti, riešenia nezamestnanosti a sociálnych dôsledkov krízy, ako aj potrebu modernizácie verejnej správy.

(7) Litva predložila 9. apríla 2013 svoj aktualizovaný národný program reforiem na rok 2013 a 26. apríla 2013 predložila svoj konvergenčný program na obdobie rokov 2012 – 2016. S cieľom zohľadniť prepojenia medzi nimi sa obidva programy posudzovali súčasne.

(8) Vychádzajúc z posúdenia konvergenčného programu na rok 2013 podľa nariadenia Rady (ES) č. 1466/97 Rada zastáva názor, že makroekonomický scenár, na ktorom sú založené rozpočtové prognózy programu, je realistický a vo všeobecnosti v súlade s posúdením v prognóze Komisie z jari. Po ambicióznej fiškálnej konsolidácii uskutočňovanej od roku 2009 sa deficit verejných financií znížil v roku 2012 na 3,2 % HDP, čo sa pri zohľadnení nákladov na systémovú dôchodkovú reformu považuje za dostatočné na zrušenie rozhodnutia o existencii nadmerného deficitu. K zníženie deficitu do istej miery došlo na základe výrazného hospodárskeho rastu a dočasného zmrazenia výdavkov. V programe sa zmenil strednodobý cieľ z +0,5 % na -1,0 %, čo je stále v súlade s cieľmi Paktu stability a rastu. Cieľom rozpočtovej stratégie načrtnutej v programe je dosiahnuť strednodobý cieľ do roku 2016. Na základe (prepočítaného) štrukturálneho rozpočtového salda je ročný pokrok smerom k strednodobému cieľu v štrukturálnom vyjadrení vyšší než 0,5 % HDP. V rámci programového obdobia sa dosiahla referenčná hodnota pre výdavky. Úprava je mierne sústredená na začiatok obdobia a zakladá sa najmä na obmedzení výdavkov, je však len čiastočne podporená konkrétnymi opatreniami vrátane jednorazových opatrení, ktoré nie sú vždy špecifikované. Podľa prognózy Komisie sa v roku 2013 očakáva štrukturálna úprava na úrovni 0,3 % HDP a 0,0 % HDP v roku 2014, teda pod požadovaným pokrokom vo výške 0,5 % HDP, čo môže zároveň vyvolávať pochybnosti o procese prispôsobovania podľa programu. Je potrebné určiť ďalšie konsolidačné opatrenia a mali by sa zvážiť štrukturálne reformy vrátane posunu k opatreniam založeným na príjmoch. Verejný dlh zostáva pod úrovňou 60 % HDP, pričom v roku 2012 bol na úrovni 40,7 % a očakáva sa, že počas programového obdobia mierne klesne. Kým v konvergentnom programe sa očakáva, že dlh klesne v roku 2013 na 39,7 % a do roku 2016 klesne ďalej na 34,5 %, podľa prognózy

[5] COM(2012) 750 final.
[6] COM(2012) 751 final.

Komisie má klesnúť na 40,1 % HDP v roku 2013 a na 39,4 % v roku 2014. Tieto rozdiely vznikli predovšetkým v dôsledku toho, že konvergenčný program počíta s nižšími deficitmi.

(9) Napriek tomu, že v priebehu rokov došlo k zlepšeniu jej situácie, pokiaľ ide o deficit, Litva stále nemá dostatočný fiškálny priestor, ktorý by jej umožňoval odolávať nepriaznivým otrasom. Má však priestor pre menej deformujúce zdanenie a ďalšie zlepšenie daňovej disciplíny. Litva má stále najnižší pomer daní k HDP v EÚ a konsolidácia sa zameriava najmä na stranu výdavkov. Stále existuje priestor na prehodnotenie dodatočných zdrojov daňových príjmov, ktoré sú najmenej škodlivé pre rast, ako napríklad environmentálne dane a periodické dane z nehnuteľností. Hoci Litva podnikla kroky na zvýšenie príjmov z periodických daní z nehnuteľností, zdá sa, že existuje priestor na ďalšie zlepšenie. Príjmy Litvy z environmentálnych daní majú klesajúcu tendenciu a v roku 2011 boli druhé najnižšie v EÚ, a to aj z dôvodu najnižšej úrovne daní z dopravy v EÚ. To neuľahčuje snahy o zníženie vysokej energetickej náročnosti hospodárstva Litvy. Zároveň by sa pri fiškálnej konsolidácii mali uprednostňovať výdavky stimulujúce rast, napríklad výdavky na výskum a vzdelávanie. Vykonanie právnych predpisov na posilnenie fiškálneho rámca sa oneskorilo. Fiškálny rámec Litvy nedokázal zabrániť procyklickej fiškálnej politike v rokoch vysokého rastu a pravidlá nie sú dostatočné záväzné. Je potrebné zlepšiť monitorovanie, zodpovednosť a vykonávanie rozpočtového postupu a posilniť záväzný charakter strednodobého rámca.

(10) Demografický vývoj je z hľadiska dlhodobej fiškálnej udržateľnosti Litvy výzvou. Komplexná dôchodková reforma, ktorá by sa zamerala tak na udržateľnosť, ako aj na dostatočnosť dôchodkov, je preto aj naďalej dôležitá. Dostatočnosť dôchodkov predstavuje výzvu, keďže staršie obyvateľstvo čelí vysokému riziku chudoby a vylúčenia. Reforma systému akumulácie dôchodkov z roku 2012 podporuje druhý pilier akumulácie dôchodkov prostredníctvom finančných stimulov zo štátneho rozpočtu. Taktiež zavádza možnosť odhlásiť sa zo súkromnej akumulácie dôchodkov a vrátiť sa do fondu štátneho sociálneho poistenia počas prechodného obdobia, ako aj postupné zvyšovanie dôchodkového veku. Reforma nadobudne účinnosť od 1. januára 2014. Ide síce o dôležité ale izolované kroky správnym smerom a je potrebné vykonať významnejšie zmeny, najmä v rámci prvého dôchodkového piliera. Okrem toho sú potrebné opatrenia, ktoré podporujú zamestnateľnosť starších pracovníkov a pracovné prostredie prispôsobené starším ľuďom.

(11) Boj s nezamestnanosťou a nízkou účasťou pracovnej sily zostáva hlavnou výzvou. Vysoké miery nezamestnanosti sa obzvlášť dotýkajú mladých pracovníkov a pracovníkov s nízkou kvalifikáciou. Nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami sa stal obzvlášť zrejmým počas krízy a predstavuje narastajúci problém, ktorý poukazuje na štrukturálne nedostatky v politikách v oblasti vzdelávania a trhu práce. Z toho vyplývajúci nedostatok kvalifikovanej pracovnej sily ešte znásobuje vysoká miera emigrácie. Preto sú v záujme zlepšenia flexibility trhu práce a podpory účasti na trhu práce, najmä pokiaľ ide o mladých ľudí, nekvalifikované osoby a starších pracovníkov, potrebné dodatočné opatrenia. Celkový dosah aktívnych opatrení trhu práce a finančných príspevkov pre jednotlivé opatrenia je aj naďalej nedostatočný a opatrenia sú nedostatočne zacielené na nezamestnaných s nízkou kvalifikáciou a dlhodobo nezamestnaných. Komplexné prehodnotenie pracovného práva, so zapojením sociálnych partnerov, by mohlo pomôcť identifikovať zbytočné obmedzenia a administratívne prekážky, ktoré majú vplyv na flexibilné pracovné zmluvy, ustanovenia o prepúšťaní a opatrenia flexibilného režimu pracovného času.

Učňovské vzdelávanie a stáže by sa mohli viac zatraktívniť v záujme zabezpečenia účinnejšieho prechodu zo vzdelávacieho procesu na trh práce.

(12) Chudoba a sociálne vylúčenie sú stále znepokojujúco vysoké. Obavy vyvoláva najmä zvýšenie chudoby detí. Reformné opatrenia v oblasti peňažnej sociálnej pomoci, ktoré majú za cieľ zvýšiť pracovné stimuly (zamestnanecké výhody pre dlhodobo nezamestnaných, postupné znižovanie sociálnych dávok pre neaktívnych ľudí v produktívnom veku) a znížiť chudobu sa začali vykonávať v roku 2012. Pilotný projekt v piatich obciach priniesol impozantné výsledky, pokiaľ ide o úspory výdavkov a lepšie zameranie sa na príjemcov. Teraz je potrebné, aby sa zaviedol monitorovací systém s cieľom posúdiť jeho efektívnosť a jeho vplyv na boj proti chudobe a vylúčeniu. Reforma by mala byť takisto prepojená s aktivačnými opatreniami podnecujúcimi účasť, a to najmä pre dlhodobých príjemcov sociálnej pomoci. Opatrenia prijaté na zníženie chudoby zahŕňajú rozšírenie dosahu sociálnych dávok a novú metódu výpočtu výšky dávok. Navyše 1. januára 2013 došlo k zvýšeniu minimálnej mzdy o 18 %, čo by mohlo pomôcť znížiť pascu nečinnosti a chudobu zamestnaných osôb. Tieto opatrenia sa však zdajú byť nedostatočné vzhľadom na rozmer problému a chýba komplexná stratégia alebo akčný plán na boj s chudobou.

(13) Vláda uskutočňuje od roku 2010 ambicióznu reformu štátnych podnikov (ŠP). Ide o relevantnú a vierohodnú reformu, ktorá zahŕňa legislatívne, ako aj organizačné zmeny. Regulačné aspekty reformy sa už zaviedli a dosiahol sa rozsiahly súlad s požiadavkami na podávanie správ. Teraz je potrebné zabrániť konfliktom záujmov v súvislosti s regulačnými a neregulačnými funkciami a rozlišovať medzi komerčnými a nekomerčnými činnosťami ŠP. Úplné vykonanie reformy by mohlo prispieť k podpore konkurencieschopnosti a rastu. Zásadný význam bude mať preto monitorovanie dodržiavania právnych predpisov.

(14) Prepojenie elektrických sietí a rozvodní plynu na susediace krajiny je stále nedostatočné. V dôsledku toho je hospodárska súťaž v energetickom odvetví veľmi obmedzená a ceny energií sú vysoké. Okrem toho energetická efektívnosť zostáva aj naďalej problémom. Pokrok v renovácii budov, vrátane renovácie súvisiacej s investíciami z holdingového fondu JESSICA je pomalý a v oblasti renovácie súkromných obytných priestorov stále pretrvávajú veľké problémy.

(15) Komisia vykonala v kontexte európskeho semestra komplexnú analýzu hospodárskej politiky Litvy. Posúdila konvergenčný program a národný program reforiem. Zohľadnila nielen ich význam pre udržateľnú fiškálnu a sociálno-ekonomickú politiku v Litve, ale aj ich súlad s pravidlami a usmerneniami EÚ vzhľadom na potrebu posilniť celkovú správu ekonomických záležitostí Európskej únie tým, že poskytne vstupy na úrovni EÚ pre budúce vnútroštátne rozhodnutia . Jej odporúčania v rámci európskeho semestra sú premietnuté do nižšie uvedených odporúčaní 1 až 6.

(16) Rada na základe tohto posúdenia preskúmala konvergenčný program Litvy a jej stanovisko[7] je premietnuté najmä do nižšie uvedeného odporúčania 1,

TÝMTO ODPORÚČA, aby Litva prijala v období rokov 2013 – 2014 opatrenia s cieľom:

1. Zabezpečiť fiškálnu konsolidáciu, ktorá podporuje rast, a vykonať rozpočtovú stratégiu podľa plánu v snahe o štrukturálnu úpravu, ktorá Litve umožní dosiahnuť strednodobý cieľ. Uprednostniť výdavky podporujúce rast. Posilniť fiškálny rámec najmä zavedením vynútiteľných a záväzných výdavkových stropov v strednodobom rozpočtovom rámci. Prehodnotiť daňový systém a zvážiť zvýšenie tých daní, ktoré sú

[7] Podľa článku 9 ods. 2 nariadenia Rady (ES) č. 1466/97.

najmenej škodlivé pre rast, akými sú periodické dane z nehnuteľností a environmentálne dane, vrátane zavedenia dane z automobilov pri súčasnom posilňovaní daňovej disciplíny.

2. Prijať a vykonať právne predpisy týkajúce sa komplexnej reformy dôchodkového systému. Uviesť do súladu so zákonným vekom odchodu do dôchodku so strednou dĺžkou života, obmedziť prístup k predčasnému odchodu do dôchodku, stanoviť jasné pravidlá valorizácie dôchodkov a podporovať využívanie doplnkových systémov sporenia pri súčasnom zabezpečení vykonávania prebiehajúcich reforiem. Podporiť dôchodkovú reformu opatreniami, ktoré napomáhajú zamestnateľnosť starších pracovníkov.

3. Riešiť problém vysokej nezamestnanosti osôb s nízkou kvalifikáciou a dlhodobo nezamestnaných zameraním zdrojov na aktívne politiky trhu práce a súčasným zvyšovaním ich dosahu a efektivity. Zlepšiť zamestnateľnosť mladých ľudí, napríklad prostredníctvom záruky pre mladých, zlepšiť vykonávanie a účinnosť programov učňovskej prípravy a riešiť pretrvávajúci nesúlad medzi ponúkanými a požadovanými zručnosťami. Preskúmať v konzultácii so sociálnymi partnermi primeranosť pracovnoprávnych predpisov týkajúcich sa flexibilných pracovných zmlúv, ustanovení o prepúšťaní a opatrení flexibilného pracovného času.

4. Vykonať konkrétne opatrenia zacielené na zníženie chudoby a sociálneho vylúčenia. Posilniť prepojenia medzi peňažnou sociálnou pomocou a aktivačnými opatreniami.

5. Dokončiť vykonávanie reformy štátnych podnikov, najmä s cieľom zabezpečiť oddelenie vlastníckych a regulačných funkcií a dôkladne monitorovať súlad s požiadavkami reformy.

6. Zintenzívniť opatrenia na zvýšenie energetickej účinnosti budov, a to aj prostredníctvom odstránenia demotivačných faktorov a rýchlej implementácie holdingového fondu. Podporovať hospodársku súťaž v rámci energetických sietí prostredníctvom zlepšenia prepojenia s inými členskými štátmi v oblasti elektrickej energie a plynárenstva.

V Bruseli

Za Radu
predseda